

COEN TEULINGS

Politiek aarzelt nog, beurs niet: geen Grexit

Had ik me voorgenomen mijn column te wijden aan de gevolgen van Grexit, lijkt het er weer niet van te komen. Griekenland blijft een ondankebaar onderwerp. Ik verkeer voortdurend in dubio wat daarover te schrijven. De zekerheden van andere columnisten doen mij slechts gegeneerd doorbladeren. Toch wil ik drie observaties met u delen. Ten eerste: zijn Tsipras en Varoufakis en hun Syriza gek? Bij die vraag moet ik denken aan een Zomergasten-uitzending waar de speech van Ed van Thijn voor het PvdA-congres in 1977 opnieuw werd vertoond, na de onderhandelingen voor het kabinet Den Uyl II. Het congres was ontevreden en wilde Van Thijn terugsturen naar de onderhandelingstafel. De onderhandelaar hield een vlamdend betoog: „Doe mij dit niet aan. Die man (Van Agt, CT) is gek, daar valt niet mee te praten. U kunt alles van me vragen, maar niet opnieuw met hem aan tafel!” Van Thijn had vast gelijk, met die man was het lastig onderhandelen. Maar wij kennen nu de einduitslag: Den Uyl II kwam er nooit, het werd Van Agt I. Tsipras en Varoufakis zijn dus ongetwijfeld gek, net zoals van Agt, maar bij onderhandelingen is dat een voordeel. En dat voelt de Griekse kiezer haarfijn aan. Ze zijn net zo trots op hun onderhandelaars als het CDA indertijd op Van Agt.

Is die dwingelandij behulpzaam bij het Griekse hervormingsproces?

Ten tweede: wat moet er met de Griekse schuld? Daar heeft John Maynard Keynes bijna een eeuw geleden een lezenswaardig boek over geschreven, *The Economic Consequences of the Peace*. Het was een felle aanklacht tegen de hoogte van de herstelbetaling die de overwinnaars van de Eerste Wereldoorlog aan Duitsland hadden opgelegd. De kwestie die Keynes opwierp was niet of die herstelbetalingen moreel gerechtvaardigd waren. De kwestie die hij opwierp waren de gevolgen ervan. Wat zou er gebeuren als de overwinnaars de betaling daadwerkelijk zouden afdwingen? Duitsland heeft tussen 1919 (het einde van de oorlog) en 1923 (de hyperinflatie) economisch wanbeleid gevoerd, net zoals de Grieken nu. De overwinnaars stonden dus volledig in hun recht. Ze gunden de Duitsers zelfs uitstel en zachtere condities (waar heb ik dat meer gehoord?), maar betaald zou er worden! Wij kennen nu de gevolgen. Het heeft tot 1953 geduurd voor wijsheid het won van rede en de schuld ondanks een Tweede Wereldoorlog grotendeels werd kwijtgescholden. Griekenland moet dus gewoon nog even geduld hebben.

Ten derde: schuldreductie in ruil voor structurele hervormingen? Waarom stapt Syriza daar niet op in? Natuurlijk moet Griekenland hervormen om economisch te kunnen bloeien, daarover geen misverstand, dat is een Grieks belang. Maar is het ook een Noord-Europees belang om de onvermijdelijke schuldreductie te koppelen aan hervormingen? Is die dwingelandij behulpzaam bij het Griekse hervormingsproces? Neem het meest succesvolle hervormingsprogramma in de EU van de afgelopen 25 jaar, de arbeidsmarkthervorming in Duitsland. Nog in 2000 stond Duitsland te boek als de zieke oude man van Europa: een uitzichtloze werkloosheid van 10 procent, te hoge loonkosten, een eldorado van insider-belangen. Dat alles is verleden tijd, een tastbare illustratie van het nut van hervormingen. Hebben de discussies in Brussel Duitsland geholpen? Ik denk het wel. Heeft de dreiging met boetes vanuit Brussel conform het verdrag van Maastricht daaraan bijgedragen? Ik weet zeker van niet. Duitsland heeft zelf intern het politieke draagvlak voor die hervorming gevonden. De koppeling van schuldverlichting aan hervormingen werkt vanuit Grieks oogpunt dus contraproductief. Zij dient louter om de Noord-Europese kiezers te verzoenen met het onvermijdelijke. *All politics is local*. Dat is knap lastig als je het interlocal eens moet worden.